

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

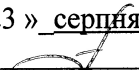

Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
О.В. Пономаренко
2016 р.

Психологічні основи проведення ділових ігор
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки бакалавра
спеціальності 053 – «Психологія»

Укладач к.психол.н., доцент. Мосол Н.О.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри практичної психології

Протокол № 1 від «23» серпня 2016 р.
Завідувач кафедри Н.О. Губа

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол № 1 від «29» серпня 2016 р.
Голова науково-методичної ради
факультету А.П. Поплавська

2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2,25	Галузь знань 05 - «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 81	Спеціальність: 053 - «Психологія»	Рік підготовки:	
		4-й	3,4-й
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання – 2	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Лекції	
		10 год.	2 год.
		Семінарські	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
61 год.	75 год.	Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологічні основи проведення ділових ігор» - надати студентам знань про основи побудови та проведення ділових ігор, специфіку активного навчання та конструювання ігрових ситуацій, сформувати готовність до використання ділових ігор у професійній діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Психологічні основи проведення ділових ігор» є:

- 1) розкрити особливості та специфіку ділової гри як активного методу навчання та ефективного методу соціально-психологічного впливу;
- 2) ознайомитися с теоретико-методичними засадами організації та проведення ділової гри;
- 3) отримати досвід участі в ділових іграх та досвід їх організації та проведення;
- 4) оволодіти вмінням конструювання ділової гри та їх використанням для вирішення конкретних завдань професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

– зміст базових понять і категорій дисципліни: *інтерактивне та активне навчання, ігрові технології, імітаційні технології, метод моделювання ситуації, імітаційна модель, метод групової дискусії, метод конкретних випадків («case study»), тренінг, рольова гра, ділова гра, конструювання ділової гри, структурно-функціональна схема гри, регламент, оцінювання, фасілітатор, ігротехнік, групова динаміка*

– теоретичні основи ділової гри як активного методу навчання та методу соціально-психологічного впливу;

– класифікацію та види ділових ігор, що застосовуються в професійній діяльності психолога;

– структуру ділової гри, етапи організації та проведення ділової гри;

- психологічні та організаційні особливості проведення ділових ігор.

Уміти:

- визначати актуальні соціально-психологічні проблеми, що виникають на різних рівнях соціальної системи, в різних групах та між окремими людьми і можуть бути вирішені за допомогою ділових ігор;
- визначати мету, завдання ділових ігор, розробляти їх структуру;
- доцільно застосовувати різні види ділових ігор у професійній діяльності;
- організовувати та проводити ділові ігри, вести необхідну документацію.

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Психологія сумісної діяльності» тісно пов'язаний, доповнює та розширює професійні знання та вміння з таких фундаментальних та прикладних психологічних дисциплін як «Соціальна психологія», «Психологія праці», «Психологія управління».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи організації і проведення ділових ігор

Тема 1. Ділова гра як метод активного навчання.

Історія виникнення методу ділової гри. Поняття про активні методи навчання. Види активного навчання. Сутність і принципи ділової гри. Принципи організації навчальної ділової гри. Реалізація психолого-педагогічних принципів ділової гри в процесі її розробки. Методика розробки ділової гри.

Тема 2. Структура та зміст ділової гри.

Поняття та ознаки ділових ігор Переваги ділових ігор. Види ділових ігор. Науково-дослідні, атестаційні, навчально-педагогічні ділові ігри. Темі і цілі ділових ігор. Структура ділової гри. Організація ділової гри. Процес підготовки і проведення ділової гри. Етапи проведення ділової гри. Труднощі, що виникають в ході проведення ділової гри. Розробка матеріалів для проведення ділової гри. Методика оцінки ефективності групової роботи.

Тема 3. Соціально-психологічні аспекти ділової гри.

Групова динаміка у діловій грі. Емоційна мотивація та взаємодія у грі. Особливості поведінки гравців. Контакт та пошук інформації. Етап конфронтації. Диференціація та об'єднання групи. Оцінка. Рефлексія та аналіз гри.

Розділ 2. Практичне застосування ділових ігор у психології

Тема 4. Особливості організації і проведення ділових ігор у професійній діяльності психолога. Навчально-рольові та ділові ігри. Дослідження цілей, задач та видів ділової гри у психологічній практиці. Розкриття психологічної сутності поняття гри як засобу соціалізації і адаптації до життя. Характеристика ділової гри, її організації та етапів проведення у тренінгу. Порівняльний аналіз ділової та рольової ігор. Застосування ділових ігор і тренінгів для психологічної підготовки менеджерів і персоналу організацій.

Тема 5. Ділова гра «Працевлаштування».

Моделювала ситуації працевлаштування та прийому керівником організації па роботу нового працівника. Професіограма. Складання резюме. Професійни добір та професійний відбір. Моделювання ролей за управлінським статусом (керівник, директор, директор по персоналу) та за своїм змістом ролі працівників, які влаштовуються на роботу («молодий спеціаліст», «психолог зі стажем роботи», психолог-консультант та ін.).

Тема 6. Ділова гра «Соціально-психологічна служба»

Система соціально-психологічної служби. Основні завдання системи соціально-психологічної служби. Структура соціально-психологічної служби. Етичні засади діяльності практичного психолога. Розробка концепції діяльності організації. Формування «управлінської» та «виконавчої» команди. Конкретне «проекування» загальних принципів проведення ділової гри.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб.	сам.р.	інд.з.		л	пр	лаб.	сам.р.	інд.з.
1	2	3	4	5	6	інд.з.	7	8	9	10	11	інд.з.
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи організації і проведення ділових ігор												
Тема 1. Ділова гра як метод активного навчання	14	2	2	-	10	-	14	2	-	-	12	-
Тема 2. Структура та зміст ділової гри.	14	2	2	-	10	-	14		2	-	12	-
Тема 3. Соціально-психологічні аспекти ділової гри.	12	2	-	-	10	-	12	-	-	-	12	-
Разом за Розділом 1	40	6	4	-	30	-	40	2	2	-	36	-
Розділ 2. Практичне застосування ділових ігор у психології												
Тема 4. Особливості організації і проведення ділових ігор у професійній діяльності психолога.	16	2	2	-	12	-	16	-	-	-	16	-
Тема 5. Ділова гра «Працевлаштування»	7	-	2	-	5	-	7	-	2	-	5	-
Тема 6. Ділова гра «Соціально-психологічна служба»	18	2	2	-	14	-	18	-	-	-	18	-
Разом за Розділом 2	41	4	6	-	31	-	41	-	2	-	39	-
Усього годин	81	10	10	-	61	-	81	2	4	-	75	-

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1.	Ділова гра як метод активного навчання	2	2
2.	Структура та зміст ділової гри.	2	
3.	Соціально-психологічні аспекти ділової гри.	2	
4.	Особливості організації і проведення ділових ігор у професійній діяльності психолога.	2	
5.	Ділова гра «Соціально-психологічна служба»	2	
	Разом	10	2

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1	Ділова гра як метод активного навчання	2	
2	Структура та зміст ділової гри.	2	2
3	Соціально-психологічні аспекти ділової гри.	2	
4	Ділова гра «Працевлаштування»	2	2
5	Ділова гра «Соціально-психологічна служба»	2	
	Разом	10	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Тема та зміст завдань	Кількість годин	
1.	Тема 1. Завдання: 1) Скласти словник основних понять до теми; 2) зробити порівняльний аналіз зарубіжних й вітчизняних теорій гри (таблиця).	10	12
2.	Тема 2. Завдання: 1) Ознайомитися з літературою за темою; 2) розробити презентацію на тему: «Види і структура ділових ігор».	10	12
3.	Тема 3. Завдання: Ознайомитися з літературою за темою та надати аналіз практичних ситуацій	10	12
4.	Тема 4. Завдання: Проаналізувати літературу за темою та підготувати письмову доповідь: «Ділові ігри в психології»	12	16
5.	Тема 5. Завдання: Підготуватися до проведення ділової гри «Працевлаштування»: скласти резюме, підготуватися до проведення співбесіди	5	5
6.	Тема 6. Завдання: 1) Проаналізувати проведену ділову гру «Соціально-психологічна служба»; 2) розробити власну ділову гру.	14	18
	Разом	61	75

Індивідуальне навчальне завдання

Розробити ділову гру за обраною тематикою/проблематикою. Цільовою групою для проведення ділової гри можуть бути студенти/ психологи/ освітяни або певна категорія клієнтів (школярі, діти, схильні до девіантної поведінки, батьки тощо).

Виконання завдання передбачає ґрунтовний аналіз літератури із запропонованої теми з обов'язковим висвітленням індивідуальної позиції автора щодо вирішення проблеми.

Структурними компонентами розробки є:

- титульна сторінка (назва кафедри, теми, групи, прізвища та імені студента, року виконання);
- вступ (актуалізація теми);
- опис усіх структурних компонентів ділової гри (вид ділової гри, мета та завдання гри; функції учасників гри; критерії оцінки учасників гри; вихідні дані / опис об'єкта імітації; процес гри; інструкції учасникам; можливе удосконалення гри; додатки, включаючи ігровий роздатковий матеріал);
- висновки;
- використана література.

8. Види контролю і система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: поточного (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого

розділу) та підсумкового (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 60 балів, з яких: 30 - за теоретичні знання (доповіді на семінарських заняттях, самостійна позааудиторна робота) та 30 - за практичні вміння (розв'язання практичних ситуацій, виконання практико-орієнтованих завдань, участь у ділових іграх).

Допуск до підсумкового контролю складає 35 балів

Поточне тестування та самостійна робота		Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2	40	100
30	30		

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Індивідуальна робота на семінарських заняттях	3	5	15
2	Групова робота (ділові ігри, вирішення проблемних ситуацій)	2	10	20
3	Індивідуальна самостійна позааудиторна робота (творчі завдання, презентації).	5	5	25
Підсумковий контроль - залік				
4	Індивідуальне навчальне завдання	1	20	20
	Підсумкове екзаменаційне тестування за результатами вивчення курсу		20	20
Усього:		11		100

Критерії оцінювання роботи на семінарських заняттях:

Оцінка «відмінно»:

- знання і розуміння всього програмного матеріалу в повному обсязі;
- послідовне, логічне, обґрунтоване, безпомилкове викладання матеріалу;
- самостійне, впевнене і правильне застосування знань при вирішенні практичних задач;
- вміле й вірне формулювання висновків та узагальнень.

Оцінка «добре»

- знання і розуміння всього програмного матеріалу в цілому;
- послідовне, логічне, обґрунтоване викладення матеріалу;
- правильне і без особливих труднощів застосування знань при вирішенні практичних завдань;
- допущення окремих несуттєвих помилок під час відповіді.

Оцінка «задовільно»

- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу;
- спрощення викладання матеріалу та відсутність ґрунтовних навичок пояснення базових положень;
- нечітке та непослідовне застосування знань під час вирішення практичних завдань;
- допущення окремих суттєвих помилок під час відповіді,

Оцінка «незадовільно»

- поверхове знання і розуміння основного матеріалу;
- непослідовне викладання матеріалу з допущенням багатьох істотних помилок;
- невміння робити висновки та узагальнення;
- невміння застосувати знання під час вирішення практичних завдань та відсутність навичок тлумачення базових психологічних понять і категорій.

Критерії оцінювання індивідуального навчального завдання.

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів роботи ділової гри	4 бали
2.	Повнота опису всіх елементів ділової гри: призначення і мета гри; функції учасників гри; критерії оцінки учасників гри; вихідні дані / опис об'єкта імітації; процес гри; інструкції учасникам гри; можливе удосконалення гри; додатки тощо.	10 балів
3.	Висновки та рекомендації щодо проведення гри	4 бали
4.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел).	2 бали
Разом		20 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література**Основна:**

1. Абрамова Г.С., Степанович В.А. Деловые игры. Теория и организация. – Екатеринбург: Деловая книга, 1999. – 192с.
2. Активные методы обучения: рекомендации по разработке и применению: учеб.-метод. пособие / Е.В.Зарукина, Н.А.Логина, М.М.Новик. – СПб., 2010. – 59 с.
3. Битянова М. Практикум по психологическим играм с детьми и подростками. – СПб.: Питер, 2004. – 304с.
4. Блекуэлл Д., Гиршик М. Теория игр и статистических решений. - М.: Иностранная литература, 1958. - 374с.
5. Воронцов С.Г. Продуктивные деловые игры во внутришкольном управлении: теория, технология. – М.: Центр Гуманитарной литературы, 2005. – 320с.
6. Габрусевич С.А., Зорин Г.А. От деловой игры к профессиональному

творчеству/С.А.Габрусевич, Г.А.Зорин.- Минск: Университетское, 1989. – 123 с.

7. Гуревич А.М. Ролевые игры и кейсы в бизнес-тренингах. – СПб.: Речь, 2006. – 140с.

8. Інтерактивні методи навчання : навч. посібник / [П. Шевчук, П.Фенрих]. – Щецін – Львів : WSAP, 2005. – 158 с.

9. Платов В.Я. Деловые игры: разработка, организация и проведение: Учебник.— М.: Профиздат, 1991. - 156 с.

10. Резник С.Д., Игошина И.А., Кухарев К. Организационное поведение. Практикум. Деловые игры, тесты, конкретные ситуации. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 256с.

11. Смолкин А.М. Методы активного обучения: Науч.-метод. пособ./А.М.Смолкин.- М.: Высш.шк., 1991.

12. Технології навчання дорослих / [упор. О. Главник, Г. Бевз]. – К. : Главник, 2006. – 128 с.

13. Трайнев В. Учебные деловые игры в педагогике, экономике, менеджменте, управлении, маркетинге, социологии, психологии. - М.: Владос, 2005. – 303с.

14. Управление персоналом. Практикум: ролевые и деловые игры /под ред. Кулапова М.Н. – М.: Экзамен, 2003. – 128с.

15. Ingrid Bohm, Jens Schneider. Productive Learning — An Educational Opportunity for Young People in Europe. IPLE. Schibri-Verlag, Berlin-Milow, 1995.

Додаткова:

1. Баранов П.В., Сазонов Б.В. Игровая форма развития коммуникации, мышления, деятельности/ П.В.Баранов, Б.В.Сазонов.- М., 1989.

2. Выготский Л. С. Игра и её роль в психологическом развитии ребёнка/Л.С.Выготский // Вопросы психологии.- 1996. -№ 6.

3. Евграфов П.М., Глуховенко Ю.М. Ноу-хау обучающих программ и деловые игры. – М.: АРС, 2004. – 222с.

4. Кулешова И.В. Деловые игры для педагогических советов и методобъединений /И. В. Кулешова //Научно-методический журнал заместителя директора школы по воспитательной работе.-2005.-№ 5. - С. 65-71.

5. Пафилова А.П. Игровое моделирование в деятельности педагога. – М.: Академия, 2006. – 368с.

6. Пидкасистый П.И., Хайдаров Ж.С. Технология игры в развитии и обучении ребёнка/П.И.Пидкасистый, Ж.С.Хайдаров.-М., 1996.

7. Прутченков А.С. Социально-психологический тренинг в школе.2-е изд. /А.С.Прутченков.-М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001.-156с.

8. Пугачев В.П. Тесты, деловые игры, тренинги в управлении персоналом. Учебник. – М.: Аспект-Пресс, 2002. – 285с.

9. Пушкарев Н.Ф., Троицкая Е.В., Пушкарев Н.Н. Практикум по кадровому менеджменту. Деловые игры. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 160с.

10. Станкин М.И. Профессиональные способности педагога: Акмеология воспитания и обучения/М.И.Станкин. -М.: Флинта, 1999. - 368 с.

11. Фопель К. Психологические группы: рабочие материалы для ведущего. – М.: Генезис, 2004. – 253с.

12. Фопель К. Создание команды. Психологические игры и упражнения. – М.: Генезис, 2002. – 400с.

13. Хруцкий Е.А. Организация проведения деловых игр: Учеб. Пособие для преподавателей сред. спец. учеб. заведений.— М.: Высш. шк., 1991.- 320 с.

14. Шаппо Н.П., Мельников Н.К. По лестнице к успеху (деловые игры и конкурсы для школьников 9-11 классов). Пособие для преподавателей. – Минск: Тесей, 2000. – 104с.

15. Шаронова С.А. Деловые игры. Учебное пособие. - М.: Издательство Российского Университета дружбы народов, 2004. – 166с.

Інформаційні ресурси

1. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі: Метод. огляд [Електронний ресурс] / Уклад. Л. А. Якімова. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. – 32 с. – Режим доступу: http://library.iapm.edu.ua/metod_disc/pdf/4823_Aktiviz_nav_pr.pdf
2. Ігрові технології як інструмент профілактичної роботи спеціалістів психологічної служби закладів освіти : [навчально-методичний посібник] / Автор-упорядник Т. В. Войцях – Черкаси, 2014. – 92 с. – Режим доступу: <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/369/%D0%86%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf>
3. Інтерактивні методи навчання : навч. посібник [Електронний ресурс] / [П. Шевчук, П.Фенрих]. – Щецин – Львів : WSAP, 2005. – 158 с. – Режим доступу: http://www.frdl.szczecin.pl/manager_pliki/51/2005_Interaktywne%20metody%20nawczannia_u_kr.pdf
4. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання [Електронний ресурс]. – К., 2007. — 144 с. – Режим доступу: http://issuu.com/anja_79/docs/pometun
5. Софій Н. Кузьменко В. Активне навчання: обговорення, інтерактивні лекції, рольові ігри, мозкові штурми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/school/theory/1345/>
6. Эльконин Д.Б. Психология игры [Електронний ресурс]. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 360 с. – Режим доступу: <http://psychlib.ru/mgppu/EPI-1999/EPI-001.HTM>
7. НМКД СЕЗН ЗНУ (презентаційний курс лекцій, методичні рекомендації до семінарських занять та самостійного вивчення дисципліни, тестові завдання для поточної атестації та підсумкового контролю знань). – Режим доступу: <http://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4835>

Погоджено Лев Шиньська С.В.
 навчальний відділ
 « 17 » травня 2016